

De geschotten, geheven door Polders en Wateringen

Johan Van Severen

INHOUD

- I. Inleiding
- II. Rechtsbronnen
- III. Enkele notities omtrent de inrichting en structuur van polders en wateringen
- IV. De taxatiebevoegdheid en haar grenzen
- V. Zijn geschotten belastingen sensu stricto?
- VI. Vestiging van de geschotten
- VII. Goedkeuring van de belastingrol
- VIII. Omslag en verdeling
- IX. Vrijgestelde gronden
- X. Wie is het geschot verschuldigd?
- XI. De ontvanger-griffier
- XII. Bezwaar en verhaal
- XIII. Waarborgen voor de invordering
- XIV. Rechtstreekse en onrechtstreekse vervolgingen
- XV. Verjaring

I. INLEIDING

Polders en Wateringen zijn bevoegd om belastingen te heffen. Het zijn publiekrechtelijke organismen, gelast met een opdracht van algemeen belang en waarbij de burgers onder bepaalde voorwaarden krachtens de wet zijn aangesloten (1).

Die opdracht van algemeen belang bestaat erin, in te staan voor de waterhuishouding, het onderhoud hiervan, en in het bijzonder de verdediging van laagliggende gronden tegen het water hetzij van de zee, hetzij van de waterlopen door het bouwen van dijken en het uitvoeren van werken met het oog op de drooglegging, besproeiing en verbetering (2).

Welnu, om deze complexe opdracht tot een goed einde te brengen kunnen deze openbare instellingen belastingen heffen van de *ingelanden* (= het woord voor de bewoners van de gronden die liggen in de gebiedsomschrijving van de polder of van de watering). Dit recht om *geschotten* (3) te heffen vindt men uitdrukkelijk in het gemeenschappelijke artikel 65 van de wet van 3 juni 1957 op de polders en de wet van 5 juli 1956 op de wateringen.

Men kan zich afvragen of het hier wel degelijk om belastingen sensu stricto gaat aangezien er hier een onmiddellijk aanwijsbare tegenprestatie voorhanden is. Een vaste cassatierechtspraak laat echter aan duidelijkheid niets te wensen over. Meer over deze kwestie vindt men verder in deze bijdrage.

De fiscale voorschriften inzake polders en wateringen treft men aan in de artikelen 65 tot en met 79 van beide wetten, wat aldus een afzonderlijke behandeling van enerzijds de geschotten geïnd door de wateringen en anderzijds die van de polders overbodig maakt.

Tot slot van deze inleiding dient het onderscheid tussen een « polder » en een « watering » nader omschreven te worden.

Een « polder » omvat de langs de kust gelegen ingedijkte terreinen. Daarentegen zijn « wateringen » binnenpolders, gelegen langs de stromen en rivieren in het binnenland (4).

De gebiedsomschrijving van de polders en wateringen wordt vast-

(1) VAN HOUTTE, J., *Beginselen van het Belgisch belastingsrecht*, Gent, 1966, deel I, nr. 2, blz. 3.

(2) TIBERGHIE, A., *Handboek voor fiscaal recht*, Brussel, 1971, nr. 926, blz. 405.

(3) PAUWELS, A., *Polders en Wateringen*, Administratief Lexicon, Brugge, 1969, deel P, blz. 92.

« Geschotten » is het jargonwoordje voor belastingen in deze materie en komt van het woord « schieten », wat betalen betekende.

(4) TIBERGHIE, A., *op. cit.*, nr. 926.

gesteld door talrijke koninklijke besluiten, wat echter een zeer technische aangelegenheid is waarop hier niet kan ingegaan worden.

II. RECHTSBRONNEN

De polders en de wateringen zijn vrijwel ongewijzigd uit de middeleeuwen tot ons gekomen. Hun werking berustte niet alleen op de wet, maar ook op de gewoonte en de traditie. Zelfs de « revolutionaire » keizerlijke decreten van Napoleon brachten vrijwel geen verandering (5).

Het meer dan eeuwenoude regime der polders en wateringen werd dan grotendeels vervangen door de wet van 3 juni 1957 op de polders en die van 5 juli 1956 m.b.t. de wateringen. Art. 113 Grondwet stelt dat « inzake polders en wateringen niets wordt gewijzigd aan de thans bestaande regeling die onderworpen blijft aan de gewone wetgeving ». Dit artikel, gecombineerd met art. 138 van de Grondwet leidt tot de vaststelling dat er nu nog wetgeving van vóór 1830 van kracht is. Zo onder meer art. 1 tot 4 en art. 13 tot 28 van het keizerlijk decreet van 11 januari 1811 m.b.t. de inpoldering van schorren (= gebieden die af en toe door de zee worden overspoeld). Verder het K.B. van 13 september 1826 waardoor polders en wateringen met gemeentelijke besturen worden gelijkgesteld qua zegelrechten en registratierechten (6).

Rechtshistorische noot :

Het is interessant om even na te gaan of het recht om belastingen te heffen in de vroegere wetgeving ingeschreven werd. De taxatiebevoegdheid van polders en wateringen werd reeds voorzien in middeleeuwse keuren (7).

Het keizerlijk decreet van de Franse overheid d.d. 28 december 1811 was een codificatie van de bestaande gewoonten en gebruiken die golden voor de polders, tot stand gebracht door Ch. MAILLARD, auditeur van de Raad van State. De toenmalige polders konden echter geen werk verrichten omdat belastingen slechts geheven mochten worden krachtens de wet; geen enkele wet machtigde de polders daartoe! Hierin kwam verandering met de besluiten van 31 juli 1812, waarin de taxatiebevoegdheid van de polders formeel opgenomen werd (8). Het heeft dus ruim 140 jaar geduurd eer de wetgever dit in art. 65 van de wet van 3 juni 1957 heeft opgenomen.

De wateringen daarentegen waren strategisch van veel minder belang voor de Franse bezetter en bleven geregeld door de wet 4 pluvoise jaar IV waarin de taxatiebevoegdheid niet opgenomen werd, wat echter wel gebeurde in het

(5) MARIEN, A., *Beschouwingen over de nieuwe wetgeving op de polders en de wateringen*, rede uitgesproken n.a.v. de gewone zitting van de Prov. Raad Oost-Vlaanderen door de Gouverneur, 1958, blz. 3.

(6) PAUWELS, A., *op. cit.*, blz. 189.

(7) MARIEN, A., *op. cit.*, blz. 4.

(8) MARIEN, A., *op. cit.*, blz. 3.

K.B. van 9 december 1847, opgeheven door de wet van 5 juli 1956 op de wateringen, waarin art. 65 de belastingheffing duidelijk aanhaalt (9).

De commissie SOENENS was reeds in 1932 bezig met de ontwerpen van beide wetten, maar om enigszins inzicht te krijgen in de chaos van gewoonten, gebruiken, decreten en wetten terzake was een hele tijd nodig. Dit verklaart waarom beide wetten slechts in 1956 en 1957 door de Kamers zijn gekomen (10).

III. ENKELE NOTITIES OMTRENT DE INRICHTING VAN POLDERS EN WATERINGEN

Het is voor de verdere uiteenzetting van belang om eventjes in het kort de inrichting van polders en wateringen na te gaan, en dit aan de hand van de wet op de wateringen ten einde herhaling te mijden.

Het beheer wordt verzekerd door de *algemene vergadering*, bestaande uit de stemgerechtigde ingelanden die een titel van zakelijke rechten hebben waaraan het genot van de in het gebied der watering gelegen erven verbonden is (art. 12) en door het *bestuur* dat bestaat uit een voorzitter, een ondervoorzitter en enkele beheerders en wordt tevens bijgestaan door de *ontvanger-griffier*, wiens voornaamste werk is in te staan voor de invordering van de geschotten (art. 29).

IV. DE TAXATIEBEVOEGDHEID EN HAAR GRENZEN

Het recht om belastingen te heffen is een essentieel recht van polders en wateringen krachtens art. 65. Er zijn echter besturen die van deze bevoegdheid géén gebruik maken. Dit is voornamelijk het geval bij polders en wateringen die eigen goederen bezitten waarvan de inkomsten (pachtgelden van landerijen, vis- en jacht-rechten) voldoende zijn om de kosten van werking en onderhoud te dekken.

Dit opent de vraag naar de financiële structuur van polders en wateringen, nl. de verhouding tussen de geschotten en het totaal van de gewone ontvangsten (activa).

Dank zij de medewerking van het Provinciaal Gouvernement van West-Vlaanderen werd geconstateerd dat slechts één polder op een totaal van 22 van de taxatiebevoegdheid geen gebruik maakt. De overige doen dit wel ten belope van gemiddeld 85 % van de activa. Als gewone ontvangsten beschouwt het Provinciaal Gouvernement van de provincie West-Vlaanderen de ge-

(9) MARIEN, A., *op. cit.*, blz. 3.

(10) SAMYN, A., *Wateringbelasting, A.F.T.*, 1956, september, blz. 1.

schotten, huurgelden, inkomsten uit verpachtingen van vis- en jachtrechten, suatierechten (= afvloeiingsrechten), intresten uit gedeponeerde gelden en retributies wegens verleende vergunningen. Overheidssubsidies voor onderhoudswerken komen dus niet in aanmerking.

Samengevat kan men zeggen dat polders en wateringen voor 85 % aangewezen zijn op belastingheffing om hun werkingskosten te dekken.

Die geschotten zijn alleen te rechtvaardigen in zoverre ze vereist zijn om het uitvoeren van de werken mogelijk te maken (11). Immers, polders en wateringen zijn openbare besturen, waarvan de voordelen ten goede komen aan de hele gemeenschap. Om hun doel te verwezenlijken machtigt de wet hen om belastingen te heffen, wat duidelijk tot uiting komt in een cassatiearrest van 9 december 1946: « De polder is een openbaar bestuur dat, alhoewel het de belangen dient van de eigenaars der ingedijkte erven, niettemin hoofdzakelijk handelt in het openbaar belang, te weten : de beschutting van een deel van het grondgebied tegen overstromingen. Met het oog op het dekken van onderhoud en herstelling van de dijken, heeft het bestuur, om met de vereiste goedkeuring de geschotten te vestigen, die belastingen zijn... » (12). De geschotten zijn dus slechts te rechtvaardigen met het oog op het verwezenlijken van het doel van polders en wateringen als openbare besturen!

Zoals verder zal blijken heeft de bestendige deputatie een stok achter de deur : ze kan een belastingrol waarop belastingen staan die onredelijk zijn of niet verenigbaar met het doel van de polder of watering verwerpen, hierbij gebruik makende van de bevoegdheid haar verleend door artikel 68, lid 2. Ambtshalve mag de bestendige deputatie echter geen wijzigingen aanbrengen ; óf de belastingrol goedkeuren, óf hem verwerpen.

V. ZIJN GESCHOTTEN BELASTINGEN SENSU STRICTO ?

Een belasting *sensu stricto* is een heffing van ambtswege gedaan door Staat, provincies, agglomeraties van gemeenten, gemeenten, polders of wateringen op de inkomsten van personen (natuurlijke- of rechtspersonen van privaatrechtelijke of publiekrechtelijke aard) of zelfs van maatschappijen of feitelijke verenigingen die op hun grondgebied bestaan of er belangen hebben, en waarvan de opbrengst voor diensten van algemeen nut bestemd is (13).

(11) PAUWELS, A., *Polders en Wateringen*, blz. 92, nr. 183.

(12) Cass., 9 december 1946, *Arr. Cass.*, 1946, 431 ; *Pas.*, 1946, I, 466 ; *R.W.*, 1946-47, 842.

(13) DAMS, J., *Fiscaliteit van de regionale en plaatselijke overheden*, Brussel, 1973, blz. A 7.

Alzo brengt de betaling van de belasting voor de belastingplichtige geen rechtstreekse of onmiddellijke tegenprestatie mee, of geen onmiddellijk persoonlijk voordeel.

Dit laatste vormt nu juist het onderscheid met een retributie: dit is een som die aan een bestuur wordt betaald (soms een bestuur zonder enige fiscale bevoegdheid) als tegenprestatie voor een voordeel of een rechtstreekse dienst welke persoonlijk tastbaar is, die een persoon verkrijgt van een openbare dienst, waartoe hij vrijwillig of stilzwijgend zijn toevlucht heeft genomen (14).

Men kan nu stellen dat een geschot in die zin een retributie is, daar het betalen van een geschot door de ingelande voor deze laatste een rechtstreeks voordeel meebrengt, zoals het droogleggen van zijn onder water gelopen erf door een aannemer die door polder of watering is aangeduid. Aldus brengt het aanwezig zijn van een onmiddellijk aanwijsbare tegenprestatie inzake geschotten het karakter van belasting *sensu stricto* van polder- of wateringbelasting in het gedrang.

De wet (art. 65), de rechtspraak en de rechtsleer stellen echter duidelijk dat geschotten belastingen *sensu stricto* zijn!

Een cassatiearrest van 9 december 1946 vernietigde een besluit van de Bestendige Deputatie van de provincie Antwerpen, waarbij deze laatste geschotten geheven door het Polderbestuur van Lilloo als « retributies » aanmerkte: « overwegende dat het bestreden besluit verklaart dat deze door het polderbestuur gevestigde dijkgeschotten *invorderingstaxes* zijn welke alleen de eigenaars van ingedijkte erven treffen in wiens voordeel zij gevestigd zijn...; overwegende dat enerzijds, een door een plaatselijke macht gevestigde belasting haar karakter van belasting niet verliest om de reden dat deze niet alle eigenaars van in het Rijk gelegen onroerende goederen treft...; en anderzijds, dat het bestreden besluit ten onrechte stelt dat de belasting door een polderbestuur geheven niet tot doel heeft te voorzien in de uitgaven van publiek belang, doch is ingevoerd in het belang alleen van de eigenaars der in de polder gelegen erven...; overwegende dat de wet precies met het oog op dat algemeen belang (en niet met het oog op het persoonlijk belang van de ingelanden!) aan de polderbesturen de macht toekent om *belastingen* te vestigen » (15). Geschotten zijn dus geen retributies, niettegenstaande er soms een onmiddellijk voordeel voor de ingelande aanwezig is, een eerste gevolgtrekking.

Anderzijds is het ook zo dat polders en watering en een taak van algemeen belang behartigen, waarvan het voordeel iedereen tot nut strekt, niettegenstaande het in feite zo is dat de ingelanden die onroerende eigendommen hebben in de gebiedsomschrijving van een bepaalde polder of watering het meest nut halen uit werken verricht door polder of watering.

Als besluit kan het cassatiearrest van 14 maart 1961 genomen worden: « De belastingen geheven op de gronden, gelegen in de gebiedsomschrijving der watering, en geheven ten behoeve van de watering om haar doel als instelling van openbaar nut te verwezenlijken, is een directe belasting » (16).

(14) DAMS, J., *op. cit.*, blz. A 8.

(15) Cass., 9 december 1946, *Arr. Cass.*, 1946, 431; *Pas.*, 1946, I, 466; *R.W.*, 1946-47, 842.

(16) Cass., 14 maart 1961, *Pas.*, 1961, I, 768; *T.v.G.*, 1962, 71.

Hieronder volgt een lijst van vonnissen en arresten die bovenstaande conclusie bevestigen. Onderstreept dient te worden dat het gaat om een eensgezinde rechtspraak!

- Brussel, 12 feb. 1862, *Pas.*, 1862, II, 87; *B.J.*, 1862, 401.
 - Cass., 8 mei 1863, *Pas.*, 1863, I, 32.
 - Cass., 18 dec. 1869, *Pas.*, 1870, I, 39.
 - Cass., 21 dec. 1876, *Pas.*, 1877, I, 129.
 - Cass., 27 april 1882, *Pas.*, 1882, I, 272.
 - Cass., 7 juni 1910, *Pas.*, 1910, I, 335.
 - Rb. Dendermonde, 5 jan. 1940, *R.W.*, 1939-40, 659.
 - Cass., 9 dec. 1946, *Arr. Cass.*, 1946, 431; *Pas.*, 1946, I, 466; *R.W.*, 1946-47, 842.
 - Cass., 26 sept. 1950, *Pas.*, 1951, I, 27; *Arr. Cass.*, 1951, 25.
 - Cass., 30 nov. 1950, *Pas.*, 1951, I, 190.
 - Cass., 16 feb. 1951, *Pas.*, 1951, I, 390.
 - Cass., 16 april 1960, *Pas.*, 1961, I, 1184; *J.T.*, 1961, 222.
 - Best. Dep. Brabant, 16 dec. 1960, *R.W.*, 1960-61, 1385.
 - Cass., 14 maart 1961, *Pas.*, 1961, I, 768; *T.v.G.*, 1962, blz. 69.
- Ook de rechtsleer heeft de geschotten steeds aangemerkt als belastingen *sensu stricto*. Getuige hiervan het lijstje hieronder van auteurs die dit bevestigen:
- DE PAGE, H., *Traité élémentaire de droit civil belge*, tome V, n. 799, blz. 698.
- PAUWELS, A., *Polders en Wateringen*, nr. 182 en 518.
- SAMYN, A., *Waterbelasting*, blz. 2 en 3.
- VAN HOUTTE, J., *Belastingrecht*, nr. 133.
- VAUTHIER, M., *Précis du droit administratif de la Belgique*, Brussel, 1950, deel II, blz. 488, nr. 357.
- SCHRAMME, J., *Les wateringues*, Brugge, 1899, nr. 65 en 66.
- R.P.D.B., tw. *Impôt*, nr. 136, blz. 733.
- Les Nouvelles, *droit fiscal*, 1960, tw. *polders et wateringues*, blz. 658.

VI. VESTIGING VAN DE GESCHOTTEN

a. Inleiding

De voorbereiding van de belastingrol komt toe aan het dagelijks bestuur van de polder of watering (art. 41g).

De grondslag van de geschotten vindt men in het huishoudelijk reglement, opgemaakt door de algemene vergadering en goedgekeurd door de Koning (art. 5 en 65).

Het tarief of de belastingvoet wordt eveneens vastgesteld door de algemene vergadering. Het jaarlijks kohier moet goedgekeurd worden door de bestendige deputatie.

b. Algemene vergadering : stemgerechtigdheid en functies

De algemene vergadering groepeert de stemgerechtigde ingelanden, die bij de oprichting van de polder of watering het huishoudelijk reglement opstellen en jaarlijks de belastingrol opmaken.

Welke ingelanden zijn stemgerechtigd in de algemene vergadering ?

Men moet ten eerste houder zijn van een zakelijk recht, waaraan het genot van de in het gebied van de watering of polder gelegen erf of erven verbonden is

(art. 12 wateringwet). Het gaat dus om eigenaars, erfpachters, vruchtgebruikers, houders van een recht van gebruik, houders van een recht van bewoning (zoals verder zal aangestipt worden zijn gebouwen soms onderhevig aan belastingen), medeëigenaars en houders van een genotspand (17).

Ten tweede bepaalt het reglement van de polder of de watering de voorwaarden van toekenning van het stemrecht (art. 13). Men is stemgerechtigd van zodra het zakelijk recht slaat op een erf dat voldoet aan de minimumvereisten inzake oppervlakte, die te vinden zijn in dat huishoudelijk reglement. Art. 15 geeft blijk van een zekere sociale inslag: houders van een zakelijk recht die afzonderlijk geen stemrecht hebben omdat ze niet voldoen aan de minimumvereisten van oppervlakte, kunnen zich groeperen tot ze het minimum wèl bereiken om aldus een afgevaardigde naar de algemene vergadering te kunnen zenden.

Het opmaken van het huishoudelijk reglement en het opmaken van de belastingrollen zijn beslissingen welke door de algemene vergadering genomen worden bij volstreckte meerderheid (art. 24), die bindend zijn voor alle ingelanden van de gebiedsomschrijving van de polder of watering, met inbegrip van niet-stemgerechtigden, tegenstemmers en afwezigen (18).

Buiten de algemene vergadering kan niemand een geschot opleggen, behalve indien de polder of watering nalaat te voorzien in de uitgaven! In dat geval kan de Bestendige Deputatie ambtshalve een belastingshewing op de ingelanden verrichten! (art. 22). Het beginsel van de annaliteit der geschotten treft men aan in artikel 68: « Het kohier der belasting wordt elk jaar door de vergadering opgemaakt ».

De eenjarigheid van de directe belastingen wordt als een van de vaste beginselen van het belastingwezen aanvaard. Nochtans is art. 70 een uitdrukkelijke afwijking van dit beginsel: « Buitengewone belastingen kunnen over verscheidene dienstjaren worden verdeeld, mits goedkeuring der bestendige deputatie ». Deze bepaling is in strijd met art. 111 van de Grondwet.

c. Het huishoudelijk reglement

Naast de voorwaarden voor stemgerechtigheid vindt men hierin ook de differentiële verdeling van de geschotten in functie van de verschillende categoriën van erven (grondslag van de belasting). Zie hiervoor hoofdstuk VII « Omslag en verdeling van de belasting ». Zoals gezegd wordt het huishoudelijk reglement opgemaakt door de vergadering (art. 5). Zodra de volstreckte meerderheid bereikt is, gaat dit document naar de Bestendige Deputatie, die het onderzoekt en samen met haar advies naar de Koning ter goedkeuring opzendt (art. 5 in fine). Het besluit van de Koning kan het huishoudelijk reglement goedkeuren of wijzigen,

(17) PAUWELS, A., *Polders en Wateringen*, blz. 46.

(18) PAUWELS, A., *op. cit.*, nr. 186.

rekening houdend met het advies van de bestendige deputatie. Bekendmaking in het Belgisch Staatsblad is niet vereist, zelfs niet bij uittreksel (19).

In zijn noot onder Cass., 20 jan. 1956 stipt F.D. aan dat de wet van 9 december 1847 geen enkele vorm van publiciteit voorziet betreffende en het K.B. dat het reglement goedkeurt en het reglement zelf! Zelfs de wetten op polders en wateringen van 1956 en 1957 hebben dat niet verholpen. Meer zelfs: er staat nergens vermeld of de akten (adviezen e.d.) van de Bestendige Deputatie in deze materie moeten gepubliceerd worden of niet (20).

Hierin schuilt dan ook een gevaar voor de rechtszekerheid! A. PAUWELS stipt in zijn beschouwingen de lege ferenda aan dat polders en wateringen er goed zouden aan doen een exemplaar van hun huishoudelijk reglement, eens goedgekeurd door de Koning, op het gemeentehuis te deponeren. Hij stelt voor dat de akten van de Bestendige Deputatie in het Bestuursmemoriaal zouden gepubliceerd worden (21).

VII. GOEDKEURING VAN DE BELASTINGROL

Art. 68 lid 2 bepaalt dat het geslot, goedgekeurd door de algemene vergadering en vastgesteld volgens de regels welke men in het huishoudelijk reglement vindt, slechts uitvoerbaar is na uitdrukkelijke goedkeuring door de Bestendige Deputatie. Hetzelfde beginsel treft men aan in art. 26d wateringwet: « Alle beslissingen houdende vaststelling van de belasting ten behoeve van de watering zijn aan de goedkeuring der Bestendige Deputatie onderworpen ». Opnieuw geen enkele vorm van publiciteit betreffende de akten van de Bestendige Deputatie!

Volgens A. PAUWELS kan de Bestendige Deputatie ambtshalve geen wijzigingen aan het belastingkohier brengen, wel kan ze door aanbevelingen pogen de gewenste wijzigingen te verkrijgen. Ze moet dus de belastingrol in haar geheel aanvaarden of verwerpen (22).

Hiertegen kan opgeworpen worden dat de Bestendige Deputatie via die aanbevelingen toch uiteindelijk ambtshalve het kohier kan veranderen, want ze kan dreigen met de verwerping van de rol indien de gesuggereerde wijzigingen niet aangebracht worden...

VIII. OMSLAG EN VERDELING

Zowel voor polders als voor wateringen geldt het territorialiteitsprincipe: alleen de gronden gelegen in hun gebiedsomschrijving, die is vastgesteld bij K.B., zijn belastbaar (art. 65 lid 1).

(19) Cass., 20 jan. 1956, *Pas.*, 1956, I, 508.

(20) Noot F.D., onder Cass., 20 jan. 1956, *Pas.*, 1956, I, 509.

(21) PAUWELS, A., *op. cit.*, blz. 44.

(22) PAUWELS, A., *op. cit.*, nr. 187.

De wet op de polders bevat echter de mogelijkheid om ook de gebouwen, gelegen in het gebied van de polder, te belasten, dit ingevolge een bijgevoegd derde lid aan art. 65 polderwet, een lid dat men niet terugvindt in de wet van 5 juli 1956 betreffende de wateringen.

Samenvattend kan gezegd worden dat het voor polders én wateringen zo is dat belastingheffing mogelijk is op onbebouwde gronden én op bebouwde gronden, met dien verstande dat niet het gebouw getaxeerd wordt, maar de grond waarop gebouwd werd. Anderzijds zijn inzake polders ook gebouwen als dusdanig vatbaar voor geschot.

a. Onbebouwde gronden en bebouwde gronden

Alleen de oppervlakte is relevant voor het heffen van de geschotten: zoveel frank belasting per hectare, zonder onderscheid tussen bebouwde en onbebouwde erven, met dien verstande dat de bebouwde percelen worden aangeslagen in functie van de grondoppervlakte. Aldus mag geen rekening gehouden worden met het kadastraal inkomen of met de verkoopwaarde (23).

Ook is het mogelijk dat het huishoudelijk reglement stelt dat een minimumbedrag aan belasting geheven wordt per perceel.

A. PAUWELS onderstreept dat deze handelwijze vaak voorkomt, maar in juridisch opzicht niet in orde is (24).

Deze stelling kan betwijfeld worden: ten eerste omdat de Minister van Landbouw in een antwoord op de hem gestelde vraag geen enkel reglement kent waarin een minimumbelasting geheven wordt (25), en ten tweede omdat hij eveneens in zijn antwoord stelt, dat, gelet op art. 65 van de wet van 3 juni 1957 (maar ook art. 65 wateringwet) door de polder een minimumbelasting kan geheven worden voor zover de mogelijkheid daartoe uitdrukkelijk in het huishoudelijk reglement van de polder voorzien is (26).

Voor zover dus die minimumbelasting formeel door het reglement voorzien is en dit geschot alle ingelanden treft die verkeren in dezelfde omstandigheden (houder zijn van een zakelijk recht op een perceel) is deze heffing juridisch wel degelijk okee.

b. Gebouwen

Voor de polders bestaat de mogelijkheid dat geschotten geheven worden op de gebouwen die gelegen zijn in de gebiedsomschrijving van de polder.

Hoe komt het dat dit niet zo is voor de wateringen? Bij de

(23) PAUWELS, A., *op. cit.*, nr. 191.

(24) PAUWELS, A., *op. cit.*, nr. 191, derde alinea.

(25) *Parl. Vr.*, Senaat, 1972-73, nr. 15, blz. 502.

(26) *Ibid.*

bespreking van de wet van 5 juli 1956 betreffende de wateringen werd overeengekomen dat het niet passend is de gebouwen als dusdanig aan te slaan, omdat het doel van de watering erin bestaat de gronden te verbeteren (27).

Nu is het mogelijk dat de gebouwen door bepaalde polderwerken rechtstreeks beschermd worden, en aldus een onmiddellijk nut halen uit de polderwerken. Wanneer deze omstandigheid zich voordoet is het mogelijk dat die gebouwen belast worden (art. 65, lid 3 polderwet). Het is echter duidelijk vereist dat ze een rechtstreeks nut moeten halen uit polderwerken, opdat ze vatbaar zouden zijn voor geschot (28)!

Zo kan een polderreglement niet geldig bepalen dat alle gebouwen in haar gebiedsomschrijving geacht worden uit de polderwerken een rechtstreeks voordeel te halen door het feit alleen dat ze in die polder gelegen zijn (29).

Het gaat dus om een feitenkwestie: er moet concreet aangetoond worden dat die bepaalde polderwerken een rechtstreeks voordeel of nut geven aan de gebouwen in dat gebied, b.v. bedijking tegen overstroming.

Volgens A. PAUWELS moet het beginsel van gebouwenbelasting niet alleen in het huishoudelijk reglement opgenomen zijn, maar zodra de gelegenheid zich voordoet om dergelijke geschotten te heffen neemt de algemene vergadering best een beslissing die voldoende gemotiveerd is en waaruit het belang van de polderwerken voor de gebouwen aangetoond wordt (30).

c. Differentiële schaal

Het huishoudelijk reglement van de polder of watering mag het aandeel in de belasting differentiëel onder de verschillende categorieën van erven vaststellen (art. 65, lid 2).

Er mag dus een differentiële schaal worden aangenomen volgens dewelke de lagere gronden, die meer voordeel halen uit het bestaan van waterwerken, naar evenredigheid een grotere bijdrage betalen dan de hoger gelegen gronden (31).

Het nuts criterium wordt hier in feite aangewend. Zo ontstaan er verschillende categorieën van percelen die elk op een verschillende wijze worden aangeslagen. Doch hier geldt het gelijkheidsbeginsel: er moet een strict gelijke aanslag zijn van alle erven die ondergebracht zijn in een bepaalde categorie.

(27) *Parl. Besch.*, 1955-56, nr. 97, blz. 8.

(28) *Cass.*, 17 sept. 1963, *Pas.*, 1964, I, 59.

(29) *Cass.*, 17 sept. 1963, *Pas.*, 1964, I, 58; *J.T.*, 1963, 366; *Rev. Fisc.*, 1963, 253; *Journ. fisc.*, 1963, 366.

(30) PAUWELS, A., *op. cit.*, nr. 193.

(31) PAUWELS, A., *op. cit.*, nrs. 194 en 525.

De vermelding van de grondslagen van de belasting en de indeling in klassen in het reglement is echter een *conditio sine qua non* voor de geldigheid der geschotten (art. 65 lid 1)!

Deze verplichte vermelding houdt in dat er over de indeling in klassen administratieve voogdij is vanwege de Bestendige Deputatie en de Koning, want het reglement is aan de koninklijke goedkeuring onderworpen.

Tenslotte is het vanzelfsprekend dat, indien het huishoudelijk reglement niets vermeldt omtrent de klassenindeling der erven, alle percelen op gelijkmatige wijze aangeslagen of getaxeerd worden (32).

IX. VRIJGESTELDE GRONDEN

Erven die vrijgesteld worden voor polder- of wateringgeschoot dienen expliciet vermeld te staan in het huishoudelijk reglement. Hier wordt meestal het reeds genoemde nuts criterium aangewend. Een treffende illustratie hiervan kwam naar voor bij de bespreking van de wateringwet in de Commissie van de Senaat: laaggelegen gronden, die onvruchtbaar zijn, en die klaarblijkelijk uit de wateringwerken geen nut halen, mogen van belasting vrijgesteld worden (33). Erven gelegen buiten de gebiedsomschrijving van de polder of watering, maar die wel degelijk profijt trekken uit werken i.v.m. de waterhuishouding verricht door polder of watering, zijn toch niet belastbaar, wat een eenvoudige toepassing is van het territorialiteitsprincipe.

Sommige ingelanden beweren krachtens titels daterende van vóór de van krachtwording van de Grondwet belastingvrijstelling te hebben wat betreft geschotten op hun erven, hun gegeven door de polderbesturen opgericht vóór 1830. Degelijke vrijstellingen of privileges zijn strijdig met art. 112 Grondwet en bovendien stilzweigend opgeheven krachtens art. 138 Grondwet (34).

Er heeft zich een interessante brok rechtspraak ontwikkeld over de vrijstelling van de gronden bestemd tot een openbare dienst.

a. Inleiding

Het is reeds enkele keren voorgekomen dat een bepaalde polder of watering geschotten hief op gronden die behoren tot het openbaar staatsdomein of op gronden behorende tot het privaats-

(32) PAUWELS, A., *op. cit.*, nr. 526.

(33) *Parl. Besch. Senaat*, 1953-54, nr. 199, blz. 30.

(34) PAUWELS, A., *op. cit.*, nr. 197 en 527.

domein maar die volledig aangewend worden voor een dienst van openbaar nut. Nu is het zo dat deze gronden echter vrijgesteld zijn van belasting . . . vandaar dat het in de praktijk nogal tot botsingen is gekomen tussen de staat enerzijds en polders of wateringen anderzijds, die dan resulteerden in enkele cassatie-arresten, waaruit uiteindelijk de Staat als overwinnaar is gekomen, oplossing die nogal bekritiseerd werd door A. PAUWELS en zelfs de Minister van Landbouw, die zelfs verklaarde dat hij een wetsontwerp tot wijziging van de bestaande wetten op polders en wateringen zou indienen ten einde ook de openbare instellingen belasting te doen betalen aan polders en wateringen. Eerlijkheids-halve dient aangestipt dat het bedoelde wetsontwerp er nog niet is gekomen . . .

Nu is het zo dat de moeilijkheden zich vooral hebben voorgedaan tussen de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen en de polders en wateringen. De N.M.B.S. heeft namelijk gronden, haar door de Staat in concessie gegeven, die her en der verspreid liggen over heel België. Vandaar dat heel wat polders en wateringen de neiging hebben de N.M.B.S. te belasten, vanzelfsprekend tot groot ongenoegen van deze laatste . . .

b. Cassatiearrest van 9 december 1946

Op 14 december 1945 weigerde de Bestendige Deputatie van de provincie Antwerpen de geschotten geheven door het Polderbestuur van Lilloo te aanzien als belastingen *sensu stricto*. Het waren zgn. « invorderingstaxes ». Derhalve kon de betreffende polder geschotten heffen op goederen behorend tot het publiek Staatsdomein of op deze afhangende van het privaatsdomein van het publiek Staatsdomein die geheel gebruikt worden voor een dienst van openbaar nut, aangezien het openbaar domein slechts vrijgesteld is van belasting *sensu stricto*.

Daar het geen twijfel lijdt dat poldergeschotten geen retributies zijn maar echte belastingen (daarover hadden we het reeds uitvoerig), kreeg de Belgische Staat ten slotte gelijk voor de Bestendige Deputatie van Oost-Vlaanderen, waarnaar de zaak door het Hof van Cassatie verwezen werd (35).

In een noot onder dit arrest wijst R.H. erop dat die vrijstelling reeds vóór de jaren 1830 haar oorsprong heeft gevonden. DOMAT wees daarop. Volgens R.H. vond de regel dat alles wat behoort tot het staatsdomein aan geen enkele belasting onderhevig is zijn toepassing o.a. in het keizerlijk decreet van 23 november 1790 en de wet van 10 april 1841 (36).

(35) Cass., 9 dec. 1946, *Arr. Cass.*, 1946, 431; *Pas.*, 1946, I, 466; *R.W.*, 1946-47, 842.

(36) Noot R.H. onder Cass., 9 dec. 1946, *Pas.*, 1946, I, 467.

Feit is echter dat de belastingvrijstelling ten behoeve van staatsgronden reeds vrij vroeg door de cassatierechtspraak werd bevestigd (37).

Welke is nu de motivering achter de regel van die belastingvrijstelling? R.H. wijst erop dat dergelijke overheidsgronden reeds door hun bestemming of hun dienstbaarheid bijdragen tot de vervulling van een openbare taak en op die manier belasting betalen. Het zou derhalve onlogisch zijn die overheidsgronden nogmaals te belasten (38).

Diezelfde R.H. betwijfelt of die vrijstelling gerechtvaardigd is voor elke soort belasting en of bovenstaande motivering ook geldt om de vrijstelling van overheidsgronden m.b.t. geschotten te verantwoorden (39).

A. PAUWELS gaat daar iets dieper op in en stelt dat die vrijstelling geen rekening houdt met de speciale doelstelling van polders en wateringen. De openbare bestemming van de zaken die ten dienste staan van het algemeen belang heeft niets te maken met het geschot, dat een belasting is voor een welbepaald doel, nl. de veiligheid en het onderhoud van gronden gelegen in het gebied van polder of watering. Uit dit gezichtspunt gezien, zijn alle gronden solidair. Als zodanig moet het geschot omgeslagen worden over alle gronden die er belang bij hebben, zonder onderscheid of ze aan particulieren behoren, dan wel een openbaar karakter hebben (40).

Het *Tijdschrift voor Gemeenterecht* gaat niet akkoord met de kritiek van R.H. en A. PAUWELS op de cassatierechtspraak en neemt een zakelijk standpunt in, naar aanleiding van een aan dit tijdschrift gestelde vraag. Het betrof een polderdijk die toebehoorde aan een gemeentebestuur en die verpacht werd als grasland, zodat dit een bron van inkomsten voor die gemeente was. De vraag was nu of het polderbestuur dijkgeschotten mocht aanrekenen aan het gemeentebestuur. Indien de polderdijken niets opbrengen, dan mag de gemeente terecht bezwaar indienen tegen het geschot bij de bestendige deputatie; werden ze echter verpacht, dan zijn die dijken hun openbare bestemming kwijt want ze dienen de private doeleinden van de pachters - ingelanden, en kan de gemeente als verpachter niets inbrengen tegen geschotten (41). Hieraan kan toegevoegd worden dat het de gemeente verboden is de belasting af te wentelen op de pachters, ingevolge art. 20 van de pachtwet.

c. De N.M.B.S.-affaire

Spoedig kwamen er dan de N.M.B.S.-arresten, die tegen de doctrine in, stelden dat de belastingvrijstelling ook geldt voor de polder- of wateringgeschotten.

De N.M.B.S. heeft vele hectaren Staatsgrond in exploitatie genomen. Dergelijke gronden blijven eigendom van de Staat, die ze aan de Maatschappij in concessie heeft gegeven. Welnu, de N.M.B.S. kan geen ingelande zijn, omdat ze als concessie-verkrijgster geen zakelijk recht bezit dat genot op een erf verleent! Een concessie verleent immers geen zakelijke rechten!

(37) Cass., 7 juni 1910, *Pas.*, 1910, I, 335.

Cass., 28 juni 1910, *Pas.*, 1910, I, 373.

Cass., 30 nov. 1911, *Pas.*, 1912, I, 21.

(38) Noot R.H. onder Cass., 9 dec. 1946, *Pas.*, 1946, I, 467.

(39) *Ibid.*

(40) PAUWELS, A., *op. cit.*, nr. 199 en 529.

(41) *T.v.G.*, 1965, 54; zie ook art. 157 W.I.B.

Dat de N.M.B.S. geen geschot hoeft te betalen werd bevestigd door een tweetal kort op elkaar volgende cassatiearresten (42).

De onroerende goederen van het openbaar Staatsdomein en die van het privaats domein die geheel voor een openbare dienst of voor een dienst van algemeen nut gebruikt worden, zijn aan geen belasting onderworpen ; de omstandigheid dat de N.M.B.S. slechts een recht van gebruik van die goederen bezit, verleent aan de watering niet het recht om ten laste van de N.M.B.S. een belasting te heffen (43).

De N.M.B.S. is met de Staat gelijkgesteld voor de toepassing van de wetten m.b.t. de directe en de indirecte belastingen krachtens art. 4 en 14 van de wet van 23 juli 1926, gewijzigd door de wet van 1 januari 1960, B.S. 12 augustus 1960, blz. 6105.

Aldus wordt voor de grondslag van de vrijstelling van de N.M.B.S. gerefereerd naar die van de Staat.

Deze is echter nogal vaag, wat reeds ter sprake kwam bij de noot van R.H. onder het cassatierecht van 9 december 1946. Omtrent de grondslag van deze vrijstelling handelt het besluit van de Bestendige Deputatie van Brabant d.d. 16 december 1960 : « Overwegende dat de regel « de Staat betaalt geen schatting » een zeer oude en onbetwistbare regel is maar door de wet niet uitgedrukt op een algemene wijze, doch dat meerdere wetteksten hem toegepast hebben ; dat het decreet van 23 november 1790 bepaalt dat de goederen bestemd tot een openbare dienst van belasting dienen vrijgesteld, dat art. 105 van de wet van 3 Frimaire, jaar VII, voorziet dat de nationale domeingoederen niet belast worden ; dat volgens art. 4 par. 2 W.I.B. de eigendommen bestemd tot een openbare dienst die het kenmerk hebben van nationale domeingoederen en die uit zichzelf niets opbrengen, niet onderworpen zijn aan belasting » (44).

Ondertussen is het W.I.B. grondig hervormd. Art. 157 van het nieuwe W.I.B. is hier toepasselijk.

d. Besluit

De aanmerkingen van R.H. en A. PAUWELS zijn veeleer beschouwingen de lege ferenda, die echter moeilijk haalbaar zijn, want een wettelijke bepaling in de polder- en wateringwetten luidens dewelke de vrijstelling van geschot die de goederen met een open-

(42) Cass., 14 juni 1960, *J.T.*, 1961, blz. 222 ; *Pas.*, 1960, I, 1184.

Cass., 14 maart 1961, *Pas.*, 1961, I, 768.

(43) Cass., 14 maart 1961, *T.v.G.*, 1962, 69 ; *Pas.*, 1961, I, 768 ; noot J. FALYS, onder Cass., 14 juni 1960, *J.T.*, 1961, blz. 222.

(44) Best. Dep. Brabant, 16 december 1960, *R.W.*, 1960-61, 1385.

baar karakter thans genieten uitdrukkelijk wordt opgeheven zou de absolute vrijstelling van belasting van onroerende staatsgronden ernstig in het gevaar brengen.

In 1968 beloofde de Minister van Landbouw, zich aansluitend bij de doctrinale beschouwingen van A. PAUWELS, de specialist ter zake, een wetsontwerp in bovenstaande zin in te dienen, wat er echter nog niet gekomen is . . . (45).

X. WIE IS HET GESCHOT VERSCHULDIGD ?

Om de belastingen te innen benoemt de algemene vergadering een ontvanger-griffier (art. 69 lid 3) die de aanslagbiljetten naar de schuldenaars van het geschot stuurt. Wie valt hier allemaal onder ? De schuldenaar van het geschot is de ingelande (46). « Zijn ingelanden in de zin van de wet, zij die een titel hebben van zakelijke rechten waaraan het genot van de in het gebied van de watering gelegen erven verbonden is » (art. 12).

Op het eerste gezicht krijgt dus de vraag « wie is ingelande » een duidelijk antwoord in art. 12. De wet stelt drie voorwaarden :

1. titularis zijn van een zakelijk onroerend recht
2. dat genot verleent op een erf gelegen in
3. de gebiedsomschrijving van polder of watering.

Het cruciale criterium zit in het genot van een erf. Wie het genot heeft van erf, gelegen in een poldering of watering, en waarop men een zakelijk recht heeft, is geschotplichtig. Dit criterium wordt echter niet steeds consequent aangewend, wat aanleiding geeft tot een aantal verwarrende situaties !

a. De onbezwaarde eigenaar

Deze heeft het volste genot van zijn zakelijk recht. Aldus is hij ingelande in de zin van art. 12, wat met zich meebrengt dat hij belastingplichtig is.

b. De erfpachter

Art. 1 van de erfpachtwet (wet van 10 januari 1824) stelt duidelijk dat de erfpachter het genot heeft van een onroerend zakelijk recht. Aldus is ook de erfpachter een ingelande en dus geschotplichtig, wat trouwens bevestigd wordt door art. 9 van de erfpachtwet zelf : de erfpachter is verplicht alle belastingen te dragen welke

(45) *Parl. Vr. Kamer*, 1968, nr. 14, blz. 433, gepubliceerd in *De Gemeente*, 1968, blz. 695.

(46) PAUWELS, A., *Polders en Wateringen*, blz. 97, nr. 200.

op het erf zijn gelegd, hetzij gewone, hetzij buitengewone, hetzij jaarlijkse, hetzij die belastingen welke slechts eenmaal hoeven betaald te worden. Dit artikel is echter suppletief (47) recht, zodat een overeenkomst waarbij de eigenaar de geschotten zal dragen, denkbaar zou zijn, maar niet realistisch (de eigenaar staat in de sterkste positie) en bovendien zou dit in strijd zijn met art. 12 wateringwet, want de eigenaar heeft het genot niet van het erf gedurende de duur van de erfpacht (48), zodat hij geen ingelande is en aldus niet belastbaar is.

c. De pachter

De pachter heeft geen zakelijk recht; hij heeft slechts een persoonlijk recht en heeft het genot van een onroerend goed, dat steunt op het rustig pachtgenot dat de eigenaar hem moet garanderen, zodat hij niet onder art. 12 valt, conclusie die formeel bevestigd wordt door art. 20 van de wet van 4 november 1969, dat verbiedt dat de eigenaar het geschot op de pachter afwentelt. Te oordelen naar de bewoordingen van de wetgever (« Niettegenstaande elk tegenstrijdig beding . . . ») gaat het om een dwingende rechtsregel, wat trouwens bevestigd wordt door art. 56 van de pachtwet.

De lege ferenda kan billijkerwijze gezegd worden dat de pachter het geschot zou dienen te betalen. Hij heeft immers het genot van het erf. Ubi emolumentum, ibi onus. De rechten van de pachter gaan o.i.v. de pachtwet sterk op zakelijke rechten gelijken: zijn rechten verzakelijken. De rechtsleer gebruikt bovenstaand adagium trouwens om o.a. de opstalhouder de grondlasten te doen betalen (zie verder).

Waarom heet het onderscheid zakelijk-persoonlijk recht hier zo'n belang? Het leidt tot conclusies die realiteitsvreemd zijn. Waarom het genotscriterium niet gebruiken om de geschotplichtige aan te wijzen?

d. Opstalhouder

Het recht van opstal, geregeld door de wet van 10 januari 1824, is een tijdelijk zakelijk recht om gebouwen, werken of beplantingen op andermans grond te hebben.

In tegenstelling tot erfpacht is er hier een gesplitste eigendomsverhouding tussen de grond zelf (waarvan de eigenaar zakelijk-gerechtigde is) (49). Deze laatste heeft een tijdelijk zakelijk recht op de opstallen, maar heeft geen zakelijk recht op de grond als dusdanig, wat vereist is door art. 12 wateringwet om in aan-

(47) VANDENBERGHE, H., *Zakenrecht*, Leuven, 1976, blz. 374.

(48) VANDENBERGHE, H., o. c., blz. 389.

(49) VANDENBERGHE, H., *op. cit.*, blz. 399.

merking te komen als ingelände voor de geschotten, zodat de opstalhouder de lege lata niet belastbaar is! Zo bekeken is het de eigenaar die het geschot moet betalen, want hij heeft een zakelijk recht op een erf, weliswaar bezwaard door het verleende recht van opstal, en hij behoudt het volle genot van zijn eigendomsrecht op de grond zelf, en op de ondergrond. Zijn rechten op dit stuk zijn slechts gelimiteerd door het principe dat hij in de uitoefening van zijn rechten de rechten van de opstalhouder moet respecteren (50).

Wat zegt de wet van 10 januari 1824 i.v.m. belastingen? Helaas is hier nergens sprake van belastingen.

Volgens H. VANDENBERGHE verplicht een unanieme rechtsleer de opstalhouder tot het betalen van de belastingen op de opstallen en zelfs de grondlasten. Ubi emolumentum, ibi onus (51). Aangezien de opstalhouder de grondlasten verschuldigd is zou hij dus ook de geschotten moeten betalen, conclusie die tegengesteld is aan deze uit de lege lata.

In zijn interpretatie wie ingelanden allemaal zijn, stelt PAUWELS (52) de opstalhouder op dezelfde lijn als de eigenaar, mijns inziens volledig ten onrechte, omdat art. 12 wateringwet een zakelijk recht vereist dat genot verschaft op een erf; de opstalhouder heeft slechts een zakelijk recht op de opstallen.

De lege ferenda moet men zeggen dat het woord « genot » heel wat verwarring zaait. Kan men immers zeggen dat de eigenaar genot heeft van zijn grond als de opstalhouder de ganse oppervlakte van de grond bezaaid heeft met landbouwgewassen? Een andere situatie: de opstalhouder heeft een huis gebouwd, maar de eigenaar baat een ertslaag uit, elders op de grond... aldus vervalt men in casuïstiek.

De polderwet maakt de zaak nog gecompliceerder. Art. 65, lid 3 van de polderwet laat toe dat, indien de gebouwen (hier opgetrokken door de opstalhouder) een rechtstreeks profijt halen uit polderwerken, de gebouwen getaxeerd worden. In deze situatie is de opstalhouder toch geschotplichtig, omdat zijn gebouwen een rechtstreeks profijt halen uit de polderwerken.

Nog een andere (vaak voorkomende) situatie is deze, waarbij een overeenkomst van erfpacht gecombineerd wordt met een recht van opstal (onbenoemd contract): de houder van het recht van erfpacht moet de belasting betalen (zie b.).

Noot: Wat wordt bedoeld met het woord « erf »? Met « erf » wordt uitsluitend de grond bedoeld. Volgens PAUWELS is het mogelijk dat (53) de grond en

(50) VANDENBERGHE, H., *op. cit.*, blz. 410.

(51) VANDENBERGHE, H., *op. cit.*, blz. 409.

(52) PAUWELS, A., *op. cit.*, blz. 48, nr. 72.

het gebouw bedoeld wordt. Deze zienswijze gaat echter niet op, wat bewezen wordt in art. 65 van de polderwet. In lid 1 stelt de wetgever: «op al de erven binnen het poldergebied kan een polderbelasting worden geheven», waarna in lid 3 «in de mate waarin ze een rechtstreeks profijt halen uit de werken van de polder, zullen de gebouwen opgericht op bovenbedoelde erven eveneens aan polderbelasting kunnen onderworpen worden». Lid 3 bewijst dat de wetgever met «erf» alleen de grond bedoelt.

e. Houder van een recht van bewoning van een huis

Deze moet geen geschot betalen, aangezien zijn beperkt zakelijk recht hem geen genot geeft op het erf, wel het genot op een huis, omdat alleen de erven in aanmerking komen om belastingen te heffen, opmerking die slechts geldt voor de wateringwet.

Bij de polders is het wel mogelijk dat gebouwen belast worden indien ze een direct nut halen uit polderwerken. Derhalve moeten de houders van een recht van bewoning van een huis dat gelegen is in een polder, in de mate dat dit huis profijt haalt uit bepaalde polderwerken, geschot betalen.

f. Houder van een recht van gebruik van een erf

Deze is ook geschot plichtig, dit zowel inzake polders als inzake watering, want hij is houder van een zakelijk recht (weliswaar beperkt ingevolge art. 626 e.v. B.W.) dat hem genot verschaft op een onroerend goed gelegen in de gebiedsomschrijving van een polder of watering.

XI. DE ONTVANGER - GRIFFIER

De algemene vergadering bepaalt de termijn waarbinnen de belastingen moeten betaald zijn (art. 69, lid 1). Deze termijn is derhalve niet in het huishoudelijk reglement te vinden. Daarentegen moet de verwijlntrest in het huishoudelijk reglement opgenomen worden krachtens art. 69, lid 2.

De lege ferenda kan het betreurd worden dat de betalingstermijn niet in het reglement te vinden is. Het kan immers gebeuren dat een bepaalde algemene vergadering een onbillijke betalingstermijn goedkeurt. Indien de termijn in het reglement moest opgenomen worden, zou de bestendige deputatie zijn afkeuring laten blijken en eventueel het reglement afkeuren, wat in de huidige stand van zaken niet mogelijk is.

De ontvanger-griffier is verantwoordelijk voor de belastinginning (art. 69 lid 3). Hij wordt door de algemene vergadering be-

(53) PAUWELS, A., *op. cit.*, blz. 49, nr. 76.

noemd (art. 50 wateringwet). Hij is een ambtenaar (54) en moet een borgsom storten, waarvan het bedrag door de algemene vergadering is vastgesteld (art. 53, lid 3 wateringwet), en dat evenwel zijn jaarwedde niet mag overschrijden. Het wordt hem na de neerlegging van zijn ambt terugbetaald (art. 53, lid 2).

Hij is een openbaar rekenplichtige, omdat hij belast is met de behandeling van de gelden die aan een openbaar bestuur behoren. Hij valt onder toepassing van de wet van 15 april 1846 op de rijkscomptabiliteit (55).

De ontvanger-griffier int de belastingen van overheidswege en in zijn hoedanigheid van orgaan van het openbaar bestuur behoren derhalve de betrekkingen tussen hem en het openbaar bestuur tot het politieke regime. Aldus is dit politiek aspect aan de rechtsmacht van de gewone rechtbanken onttrokken. Derhalve zijn alleen de algemene vergadering en de Bestendige Deputatie bevoegd om uitspraak te doen over een eis tot herziening van een rekening door een watering tegen zijn ontvanger-griffier ingediend, ter uitsluiting van de rechterlijke macht (56). Doch de administratieve voogdij beperkt zich tot de daden van zijn geldelijk beheer. Voor misdrijven gepleegd in de uitvoering van zijn inningen wordt hij voor de gewone rechtbanken vervolgd.

Het huishoudelijk reglement kan de ontvanger-griffier niet van het storten van de borgsom ontslaan, want dit zou een inbreuk zijn op art. 53 wateringwet. A. PAUWELS stelt dat de borgsom kan vervangen worden door een hypothecaire inschrijving ter waarde van de borgsom (57). Indien de ontvanger-griffier grotere bedragen moet innen omdat de algemene vergadering de geschotten verhoogde, kan deze laatste een verhoging van de borgstelling goedkeuren (58). Hij is verantwoordelijk voor de belastingen die door zijn schuld niet binnen de gestelde tijd zijn geïnd. In afwachting kan hij door de Bestendige Deputatie gedwongen worden het bedrag persoonlijk voor te schieten, zonder op intrest aanspraak te maken, ten einde de uitgaven van de polder of watering te dekken (art. 69, lid 3 wateringwet).

De ontvanger-griffier volgt, voor wat betreft de invordering van de belastingen, van de interesten en de kosten, de regelen vastgesteld voor de invordering der directe belastingen door de staat (art. 71). Deze materie wordt geregeld door art. 195 en volgende van het K.B. van 4 maart 1965, ter uitvoering van

(54) *T.v.G.*, 1958, blz. 83.

(55) *Rb. Gent*, 26 jan. 1950, *R.W.*, 1950-51, 882; PAUWELS, A., *op. cit.*, blz. 86.

(56) *Rb. Dendermonde*, 5 jan. 1940, *R.W.*, 1939-40, 659; *Pas.*, 1940, III, 51.

(57) PAUWELS, A., *op. cit.*, nr. 243.

(58) *Parl. Besch., Senaat*, 1956-57, nr. 682.

art. 208 W.I.B. Van zodra de belastingrol goedgekeurd werd door de Bestendige Deputatie zal de ontvanger-griffier aan de geschotschuldige ingelände een aanslagbiljet, houdende uittreksel van de rol, opsturen met volgende vermeldingen :
— de data van de beslissing van de vergadering en van de uitvoerbaarheidsverklaring door de Bestendige Deputatie
— het nummer van het artikel van de rol
— het bedrag van de belasting
— termijn waarbinnen het geschot moet betaald zijn
— de plaats waar kan betaald worden
— de verzuimintrest (59)

XII. BEZWAAR EN VERHAAL

Eenmaal de Bestendige Deputatie de belasting, goedgekeurd door de algemene vergadering, uitvoerbaar heeft verklaard, kan de ontvanger-griffier beginnen met de inning van de belasting door de geschotformulieren naar de belastingplichtige ingelanden te sturen. Hoe kunnen deze laatsten bezwaar aantekenen tegen het opgeëist geschot ?

a. Bezwaar

Bezwaren worden voor de Bestendige Deputatie gebracht binnen de drie maanden na ontvangst van het aanslagbiljet, in de vormen en onder de voorwaarden bepaald bij de wet van 22 juni 1865 betreffende de bezwaren inzake directe belastingen (art. 68, lid 4). Deze wet kende aan de Bestendige Deputatie de bevoegdheid toe om kennis te nemen van alle bezwaren inzake provinciale en gemeentelijke belastingen. De wet van 30 juli 1881 kende die bevoegdheid echter toe aan de provinciale directeurs van belastingen met beroepsmogelijkheid bij het Hof van Beroep voor alle belastingen die in de Schatkist dienen terecht te komen. Alleen nog de bezwaren tegen de belastingen van ondergeschikte besturen, waaronder polders en wateringen dienen voor de Bestendige Deputatie te komen (60). De rechtspraak heeft dit trouwens steeds bevestigd (61).

(59) PAUWELS, A., *op. cit.*, nr. 534.

(60) SAMYN, A., Waterbelasting, *A.F.T.*, 1956, blz. 3, nr. 5; PAUWELS, A., *op. cit.*, nr. 2549 en 223; noot W.G. onder Cass., 26 sept. 1950, *Pas.*, 1950, I, 29; *Rev. Admin.*, 1884, 292.

(61) Brussel, 12 feb. 1862, *Pas.*, 1862, II, 87; Cass., 8 mei 1863, *Pas.*, 1863, I, 312; Brussel, 8 juli 1863, *Pas.*, 1864, II, 216; Rb. Dendermonde, 1 april 1874, *Pas.*, 1874, III, 99; Cass., 8 mei 1891, *Pas.*, 1891, I, 137; Cass., 22 mei 1916; *Pas.*, I, 1917, 111; Cass., 23 feb. 1931, *Pas.*, I, 1931, 88; Cass. 28 sep. 1931, *Pas.*, 1931, I, 231; Cass., 9 mei 1932, *Pas.*, 1932, I, 148; Rb. Dendermonde, 5 jan. 1940, *R.W.*, 1939-40, 659; Cass., 10 mei 1949, *Pas.*, 1949, I, 347; Cass., 20 jan. 1956; *Arr. Cass.*, 1956, 395; *Pas.*, 1956, I, 508; Cass., 26 sept. 1956, *Arr. Cass.*, 1956, 25; *Pas.*, 1956, I, 27.

Over vormen en voorwaarden van zulke bezwaren wordt niets gerept. Men kan slechts zijn toevlucht nemen tot de analogische vormen en voorwaarden van bezwaar inzake gemeentebelastingen. Zo moeten de bezwaarschriften bij de Bestendige Deputatie ingediend worden binnen drie maanden na de aflevering van het aanslagbiljet. De indiener dient het bewijs van de betaling niet te leveren: de onontvankelijkheid van het bezwaarschrift kan door de bestendige deputatie niet ambtshalve ingeroepen worden!

Het bezwaarschrift moet aangetekend verzonden worden met volgende gegevens:

- naam, voornamen, beroep en woonplaats van de verzoeker
- aanduiding van de belastingaanslag waartegen bezwaar ingediend wordt
- redenen van het bezwaar (62).

Aangezien de Bestendige Deputatie hier een taak van rechtsmacht uitoefent, neemt men aan dat zij tot de pleegvormen van de gewone rechtsmacht gehouden is. Doch «welke» die juist zijn, weet niemand met zekerheid (63).

Daar het besluit, waarbij de Bestendige Deputatie uitspraak doet over een reclamatie tegen het ingekohierd bedrag van door het polderbestuur gegeven dijkgeschotten, een vonnis is, moet het met redenen omkleed zijn (64).

De beslissing van de Bestendige Deputatie dient in het openbaar uitgesproken te worden (65).

Het is niet vereist dat de partijen gehoord worden, zodat de Bestendige Deputatie kan beslissen op het zicht van de bundels alleen (66).

A. SAMYN vermoedt dat de huidige wetgever zich niet ver heeft durven wagen in de oude warboel van de gemeentelijke en provinciale fiscaliteit, welke aan dringende modernisering toe is, en vindt het dan ook spijtig dat de huidige wetten op polders en wateringen fiscaalrechtelijke leemten op procedureel gebied vertonen (67).

b. Verhaal

Verhaal tegen de beslissing van de Bestendige Deputatie kan uitgeoefend worden door een voorziening in cassatie, overeenkomstig de bepalingen van art. 4 van de wet van 22 januari 1849 (art. 68, lid 5) (68). Het cassatieberoep moet ingesteld worden binnen een termijn van een maand na de kennisgeving van de beslissing die door de Bestendige Deputatie genomen werd (69) door een verklaring ter griffie van de Provincieraad (70).

Daarna moet het beroep binnen de 10 dagen ter kennis worden

(62) PAUWELS, A., *op. cit.*, nr. 223.

(63) SAMYN, A., *op. cit.*, blz. 3.

(64) Cass., 7 okt. 1935, *Pas.*, I, 360; Cass., 26 sep. 1950, *Arr. Cass.*, 1950, 25; *Pas.*, 1950, I, 27.

(65) Cass., 21 maart 1910, *Pas.*, 1910, I, 166.

(66) Cass., 19 maart 1923, *Pas.*, 1923, I, 242.

(67) SAMYN, A., *op. cit.*, blz. 3-4.

(68) Cass., 20 juni 1956, *Arr. Cass.*, 1956, 396.

(69) PAUWELS, A., *op. cit.*, nr. 551; art. 2 van de wet van 18 maart 1874.

(70) Cass., 5 jan. 1965, *Pas.*, 1965, I, 435.

gebracht van de partij tegen wie men zich in cassatie voorziet. Deze aanzegging is essentieel, op straffe van niet-ontvankelijkheid (71).

XIII. WAARBORGEN VOOR DE INVORDERING

De polderwet en de wateringwet hebben wat betreft de waarborgen voor de invordering van de geschotten een volledig gamma aan voorrechten en zekerheden gecreëerd, dat in grote mate overeenkomt met die welke men in het wetboek van de inkomstenbelastingen terugvindt.

a. Hoofdelijkheid

Voor de betaling van de belastingen, intresten en kosten heeft de polder of watering een hoofdelijke rechtsvordering tegen de eigenaars, medeëigenaars, erfpachters, opstalhouders, vruchtgebruikers en houders van een recht van gebruik van eenzelfde erf, en eveneens tegen de erfgenamen en erfopvolgers van een overleden schuldenaar-ingelande (art. 66 en 67).

De wet vermeldt niet de houder van een recht van bewoning. Gebouwen als zodanig zijn immers niet belastbaar in de wateringwet, echter wel in de polderwet, indien ze een rechtstreeks nut halen uit polderwerken (72). Daarom kan men zich afvragen waarom de wet van 3 juni 1957 op de polders in zijn art. 66 geen rekening houdt met de mogelijkheid van een hoofdelijke rechtsvordering tegen een houder van een recht van bewoning. A. PAUWELS stelt dat het om een loutere vergetelheid van de wetgever gaat (73).

Het is dus niet mogelijk dat er hoofdelijkheid bestaat tussen de vruchtgebruiker en de naakte eigenaar, aangezien de naakte eigenaar geen ingelande is, want hij heeft het genot van het onroerend goed niet (74).

b. Art. 73

De schuldenaren van de geschotten staan in voor de betaling ervan met al de in het gebied van de watering of van de polder gelegen onroerende goederen en met al hun roerende goederen, waar deze laatste zich ook bevinden (art. 73). De buiten de watering of polder gelegen onroerende goederen der ingelanden staan dus niet in als pand ten behoeve van polder of watering (75).

(71) Cass., 4 jan. 1966, *Pas.*, 1966, I, 584.

(72) Cass., 17 sep. 1963, *Pas.*, 1964, I, 59.

(73) PAUWELS, A., *op. cit.*, nr. 201.

(74) PAUWELS, A., *op. cit.*, nr. 202 en 532.

(75) PAUWELS, A., *op. cit.*, nr. 540 en 212.

Wat de onroerende goederen betreft is dus het territorialiteits-principe van toepassing, maar qua roerende goederen komen ook buiten polder of watering gelegen goederen in aanmerking voor de invordering der geschotten; de Commissie Soenens was van oordeel dat aan polder of watering de facilitéit van executie op alle roerende goederen, waar ook gelegen, moest worden verleend ten einde alle personen te kunnen bereiken die gehouden zijn tot het betalen van eenzelfde geschot en daar hoofdelijk voor in- staan (76).

c. Algemeen voorrecht

De polder of watering bezit een algemeen voorrecht op de inkomsten en op de roerende goederen van alle aard van de belastingplichtige, dat onmiddellijk rang neemt na het voorrecht dat ingesteld is voor de invordering van de belastingen voor de openbare schatkist, onverminderd art. 13 van de wet van 5 juli 1871 (dat het voorrecht van de staat inzake directe belastingen toepasselijk verklaart inzake gemeentelijke directe belastingen). Deze laatste toevoeging aan art. 75 kwam tot stand omdat de Commissie Soenens van oordeel was dat het overdreven zou zijn dat polders en wateringen inzake belastingen een voorrecht zouden genieten dat in rang vóór dit van de provincie of gemeente zou komen (77).

Het voorrecht moet uitgeoefend worden binnen twee jaar na de goedkeuring van het belastingkohier door de Bestendige Deputatie, maar blijft behouden tot de tegeldemaking van de inkomsten of goederen indien de executie begonnen is vóór het verstrijken van de termijn (art. 75, lid 2 en 3). Met beslag wordt gelijkgesteld het aangetekend verzoek van de ontvanger-griffier aan pachters, huurders, notarissen, curators... om op het bedrag van de sommen die zij verschuldigd zijn of die zich in hun handen bevinden, ter bevrijding van de belastingplichtige ingelanden, te betalen ten belope van het verschuldigd geschot (art. 75, lid 4°).

d. Wettelijke hypotheek

Art. 76 handelt over de wettelijke hypotheek, die geen afbreuk doet aan de vorige voorrechten en hypotheeken (par. 1).

De inschrijving mag door de ontvanger-griffier genomen worden na een termijn van zes maanden, ingaande vanaf de uitvoerbaarverklaring van het belastingkohier door de Bestendige Deputatie. Indien hij van oordeel is dat de rechten van de polder of watering

(76) *Parl. Besch., Senaat, 1953-54, nr. 199.*

(77) *Commentaar op de wetgeving inzake polders, T.v.G., 1958, blz. 101.*

in gevaar verkeren, mag hij vóór het verstrijken der termijn hypothecaire inschrijving nemen (par. 2).

De afdeling Administratie van de Raad van State is bevoegd om de beslissing van de ontvanger-griffier te vernietigen (78).

De inschrijving heeft plaats niettegenstaande verzet, bezwaar of beroep, op voorlegging van een door de ontvanger-griffier voor echt verklaard afschrift van het aanslagbiljet waarin de datum der uitvoerbaarheidsverklaring van het belastingkohier vermeld wordt (par. 3).

Onverminderd art. 87 van de hypotheekwet kan de inschrijving worden genomen voor het totaal van de verschuldigde geschotten vermeerderd met de intresten, die ingevolge de hypotheekwet slechts voor drie jaar gewaarborgd zijn door de hypothecaire inschrijving (par. 4).

De ontvanger-griffier kan handlichting (= doorhaling van de hypotheek) in administratieve vorm verlenen zonder dat hij verantwoording voor de betaling tegenover de hypotheekbewaarder verschuldigd is (par. 5).

Zo de ingelanden, alvorens de geschotten te betalen, de bezwaarde goederen wensen vrij te maken, moeten zij daartoe een verzoek tot de ontvanger-griffier richten, die het zal inwilligen indien er voldoende zekerheid tot betaling bestaat (par. 6). De kosten van de hypothecaire formaliteiten vallen ten laste van de ingelanden (par. 7 en art. 91 hypotheekwet).

XIV. ONRECHTSTREEKSE EN RECHTSTREEKSE VERVOLGINGEN

a. Dwangbevel

Deze materie wordt geregeld door art. 195 e.v. van het K.B. van 4 maart 1965, ter uitvoering van art. 208 W.I.B. Het zijn ingevolge art. 71 wateringwet dezelfde regelen als die welke gelden voor de directe belastingen.

1. DE RECHTSTREEKSE VERVOLGING

De ontvanger-griffier kan een onwillige ingelange een dwangbevel toesturen, wat inhoudt dat de belastingschuldige zijn belasting moet betalen binnen de 24 u., op straffe van tenuitvoerlegging door beslag. Het moet bovenaan een uittreksel bevatten uit het kohier betreffende de belastingschuldige en een afschrift van tenuitvoerlegging (art. 198).

(78) *T. Gem.*, 1957, blz. 102.

Volgens A. PAUWELS is de laatste waarschuwing afgeschaft (79). Zij werd samen met de dwanganmaning opgeheven, maar beide gaven aanleiding tot het vormen van de aanmaning die door de koninklijke besluiten ter uitvoering van het W.I.B. werd in stand gehouden (80). De ontvanger-griffier kan dus wel degelijk de ingelande een aanmaning toezenden.

Ingevolge de betekening van een dwangbevel gedane gedeeltelijke betalingen verhinderen de voortzetting van de vervolgingen niet (art. 199). Verzet tegen het dwangbevel schorst de tenuitvoerlegging niet (art. 202). Daarentegen is dit wèl het geval bij verzet over de vorm van de akten (art. 202, lid 2).

Geschillen over de geldigheid van de vervolgingen behoren tot de bevoegdheid van de gewone rechtbanken. De dagvaarding tot verzet tegen een dwangbevel en beslaglegging tot innig van geschotten moet gericht worden tegen de ontvanger-griffier en niet tegen de polder of watering; *ratione loci* is alleen bevoegd de rechter van de plaats waar de ontvanger-griffier gevestigd is of deze van de deurwaarder (81).

b. Beslag op roerende goederen

1. Uitvoerend beslag op roerende goederen

Dit wordt geregeld door art. 200 e.v. *Gerechtelijk Wetboek*. Er bestaat tevens mogelijkheid tot rechtstreeks beslag zonder voorafgaand dwangbevel indien de schuldenaar roerende goederen wegmaakt ten einde de waarborgen van de polder of watering te doen verdwijnen. In dat geval behelst het exploit van beslaglegging de gegevens van het aanslagbiljet en vermeldt het tevens de gronden voor het niet-vooraf betekenen van het dwangbevel (art. 203).

2. Verkoop van tak- en wortelvaste vruchten

3. Beslag op zeeschepen en binnenschepen

Deze laatste twee procedures zijn archaisch.

c. Beslag op onroerende goederen

Dit geschiedt op de wijze door art. 209 e.v. *Ger.W.* bepaald. Het is de ontvanger-griffier verboden een onroerend (roerend) goed van de ingelande-genotschuldige te kopen of doen kopen, op straffe van nietigheid (art. 211 K.B. 4 maart 1965).

(79) PAUWELS, A., *op. cit.*, nr. 535.

(80) *Handleiding der Vervolgingen inzake Direkte Belastingen*, uitgegeven door het Ministerie van Financiën, nr. 31-35.

(81) Rb. Gent, 26 jan. 1950, *R.W.*, 1950-51, 882.

2. DE ONRECHTSTREEKSE VERVOLGINGEN

De ontvanger-griffier kan derde-houders aangetekend verzoeken de gelden waarvan ze houder of schuldenaar zijn tegenover de in gebreke zijnde ingelande aan hem te betalen ter bevrijding van de ingelande-belastingsschuldige. Zo die derde ook in gebreke blijft, wordt deze laatste vervolgd alsof hij rechtstreeks schuldenaar was!

XV. DE VERJARING

Er is verjaring van de invordering der geschotten, intresten en kosten na verloop van twee jaar, te rekenen van de eerste januari die volgt op het jaar waarin de belasting moet betaald worden (art. 77).

Voor belastingen die polder of watering ten onrechte heeft geïnd, verjaart de eis tot teruggave eveneens na verloop van twee jaar, doch hier begint de termijn vanaf de dag van de onverschuldigde betaling (art. 78).

De verjaring doet geen afbreuk aan het beroep dat regelmatig tegen de geschotaanslag is ingesteld, want de verjaring wordt erdoor geschorst (art. 79).

De verjaring kan worden gestuit op de wijze zoals omschreven in art. 2244 e.v. B.W. Het gaat dus om dagvaarding voor de rechter, bevel tot betaling, beslag, dwangbevel (82).

Verzaking moet schriftelijk gebeuren; een vermoeden daartoe volstaat niet (83). Het kan immers voorvallen dat de gebrekkige financiële toestand van de ingelande er toe aanleiding geeft dat deze laatste uitstel van betaling vraagt. In dit geval zal de ontvanger-griffier de ingelande verzoeken schriftelijk afstand te doen, teneinde de verjaring te vermijden (84).

(82) PAUWELS, A., *op. cit.*, nr. 547.

(83) *T.v.G.*, 1956, blz. 184.

(84) *Parl. Besch., Senaat*, 1955-1956, nr. 97; *T.v.G.*, 1956, blz. 184-185.